

Lääkkeitä ja kohtaamisia – apteekin arjessa piilevät lääkitysturvallisuusriskit

Apteekki on monelle tuttu paikka: sieltä haetaan lääkkeet, kysytään neuvoa ja vaihdetaan joskus kuulumisiakin. Apteekkityö ei kuitenkaan ole pelkkää purkkien hyllyttämistä ja reseptilääkkeiden toimittamista, vaan siinä kohdataan päivittäin tilanteita, joissa pienelläkin tarkkuudella voi olla suuri merkitys. Varsinkin iäkkäiden kohdalla lääkitysturvallisuus on usein monen asian summa – ja joskus huomaamattomat riskit voivat aiheuttaa suuria ongelmia.

Pienistä havainnoista suuri hyöty

Yksi apteekin tärkeimmistä tehtävistä on lääkitysturvallisuuden varmistaminen. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että farmaseutti tai proviisori tarkistaa mahdolliset yhteisvaikutukset muiden lääkkeiden kanssa, huomioi asiakkaan kertomat oireet ja varmistaa, että lääke on sopiva kyseiseen vaivaan ja että lääkettä osataan käyttää oikein.

Usein juuri nämä keskustelut asiakkaan kanssa tuovat esiin tilanteita, jotka eivät muuten tulisi ilmi. On esimerkiksi tavallista, että asiakas kertoo käyttävänsä itsehoitolääkkeitä tai ravintolisäitä, joita lääkäri ei tunne. Näin voi syntyä yhteisvaikutuksia tai haittavaikutuksia, joita ei osata yhdistää lääkitykseen.

Apteekissa työskentelevät ammattilaiset ovat koulutettuja havaitsemaan tällaisia riskejä. Itsehoitolääkkeetkään eivät ole haitattomia ja voivat aiheuttaa ongelmia väärän käytön, perussairauksien tai yhteisvaikutusten kautta.

Itselleni ehkä mieleenpainuvuin tilanne on se, kun asiakas tuli oma-toimisesti poimimaan apteekin hyllyltä ibuprofeenipakkauksen. Onneksi sain kysyttyä asiakkaalta mihin tarkoitukseen hän lääkettä tarvitsee ja kävi ilmi, että sitä tarvittiin rintakipuun. Kartoitettuani tarkemmin asiakkaan tilannetta, heräsi pelko sydänperäisistä oireista. Asiakkaan pyynnöstä soitimme paikalle ambulanssin ja asiakas vietiin tarkempaan tutkimuksiin sairaalaan.

Tämä ja monet muut tilanteet osoittavat sen, että aina asiakas ei tiedä tarvitsevansa neuvontaa ja sen vuoksi itsehoitolääkkeiden myyntihetkellä tarvitaan ammattilaisen kartoitus asiakkaan tilanteesta, oikeasta lääkkeestä ja turvallisesta itsehoidosta.

Tulehduskipulääkkeet – hyödyllisiä, mutta ei riskittä

Tulehduskipulääkkeet ovat monille tuttu ja tehokas apu esimerkiksi nivelkipuihin tai lihasvaivoihin. Ne ovat helposti saatavilla ilman reseptiä, ja siksi niiden käyttö voi joskus karata käsistä. Erityisesti iäkkäillä ihmisillä nämä lääkkeet voivat kuitenkin aiheuttaa vakavia haittoja.

Pitkäaikaisessa käytössä tulehduskipulääkkeet voivat lisätä riskiä maha- ja suolistohaavaan, munuaisten vajaatoimintaan ja sydän- ja verisuonitapahtumiin, kuten sydäninfarktiin tai aivohalvaukseen. Yhteisvaikutukset joidenkin reseptilääkkeiden (esimerkiksi verenohennuslääkkeet) lisäävät riskiä entisestään.

Siksi on tärkeää, että asiakkaat keskusteleval apteekin henkilökunnan kanssa kipulääkettä ostaessaan. Apteekissa voidaan tarvittaessa suositella turvallisempia vaihtoehtoja, kuten parasetamolia kipulääkkeenä, tai ohjata asiakas ottamaan yhteyttä lääkäriin. Joissain tilanteissa tulehduskipulääke on hyvä valinta kipuun, mutta se kannattaa varmistaa apteekin ammattilaiselta.

Asiakkaan kuuleminen on avainasemassa

Lääkitysturvallisuuden varmistamisessa yksi tärkeimmistä tekijöistä on asiakkaan kuuleminen. Aidolla asiakkaan kohtaamisella ja kuuntelemisella päästään parhaiten tilanteen tasalle ja osataan suositella paras mahdollinen hoito ja ratkaisu asiakkaalle.

Apteekissa asiakkaan ei tarvitse jännittää kysymysten esittämistä. Jokainen huoli, pienikin, on hyvä ottaa puheeksi. Esimerkiksi unettomuus, huimaus tai vatsavaivat voivat olla merkkejä siitä, että jokin lääkitys ei sovi tai että yhdistelmä aiheuttaa haittavaikutuksia.

Lisäksi apteekki voi auttaa lääkityksen kokonaisuuden hallinnassa. Monilla ikääntyneillä on käytössä useita lääkkeitä eri vaivoihin, ja joskus käy niin, että jokainen lääkäri lisää yhden lääkkeen huomaamatta, mitä muita on jo käytössä. Tällöin apteekin tekemä lääkityksen tarkistus voi paljastaa päällekkäisyyksiä, unohtuneita ohjeita tai tarpeettomia lääkkeitä.

Lääkityksen tarkistus voi pelastaa

Apteekit tarjoavat monin paikoin lääkityksen tarkistuspalveluja, joissa käydään läpi koko lääkityslista, arvioidaan mahdolliset yhteisvaikutukset ja tarkistetaan, että annokset ja käyttöohjeet ovat kunnossa. Näistä palveluista on usein suurta hyötyä erityisesti iäkkäille henkilöille.

Apteekin tekemä lääkityksen tarkistus voi paljastaa päällekkäisyyksiä, unohtuneita ohjeita tai tarpeettomia lääkkeitä.

tai omaishoitajille, jotka haluavat varmistua läheisensä lääkeshoidon turvallisuudesta.

Lopuksi on hyvä muistaa, että apteekki on olemassa asiakkaita varten. Sinne voi mennä kysymään neuvoa, pohtimaan lääkkeiden sopivuutta tai hakemaan tukea lääkityksen hallintaan. Jokainen käynti on mahdollisuus parantaa lääkitysturvallisuutta – ja joskus estää suurempia ongelmia ennen kuin ne ehtivät syntyä.

Mika Wallin

Kirjoittaja toimii apteekkarina Kauhavan Ykkösaapteekissa ja kouluttaa terveydenhuollon ammattilaisia

Apteekari Mika Wallin, Kauhavan Ykkösaapteekki.